

ΑΝΕΜΟΜΥΛΟΙ

Γράφει ο
Λάμπρος Καπαραλιώτης
Φιλολόγος

■ εφυλλίζοντας ένα λεύκωμα το
■ οποίο είχα φυλαγμένο από τα
■ χρόνια του δημοτικού το βλέμμα
μου έπεσε πάνω σε μια φωτογραφία, η
οποία με έκανε να σταθώ για ώρα. «Οι
συμμαθητές μου και εγώ στους ανεμό-
μυλους», έγραφε από κάτω, ενώ λίγο
πιο κάτω «Οι μύλοι μας γνέφουν. Δεν
μπορούμε να αντισταθούμε στο κάλε-
σμά τους». Πράγματι το ρητό «μια ει-
κόνα αξίζει χίλιες λέξεις» βρίσκει την
τέλεια εφαρμογή του στην περίπτωση
αυτή. Επίσης, αξίζει εκατομμύρια ανα-
μνήσεις θα προσέθετα εγώ. Χαρακτη-
ριστικό γνώρισμα του νησιού μας
αποτελούν οι δυο εναπομείναντες αυτοί
ανεμόμυλοι, οι οποίοι βρίσκονται στο
λόφο του Αγίου Νικολάου και είναι αδύ-
νατον για κάποιον που περνά από εκεί,
κυρίως από το δρόμο προς τη Φανε-
ρωμένη, να μην τους έχει δει. Μια από
τις «πινελιές» που θυμίζουν ότι γεννη-
θήκαμε, ανατραφήκαμε και ωριμάσαμε
σε νησί. Βέβαια, εκτός από τους συγκεκρι-
μένους μύλους υπήρχαν και άλλοι:
ένας στο λόφο Πατρίς (ιδιοκτησίας Γ.
Περδικούρη), ένας στην παραλία της
Αλυκής (ιδιοκτησίας Λιούλη), ένας στον

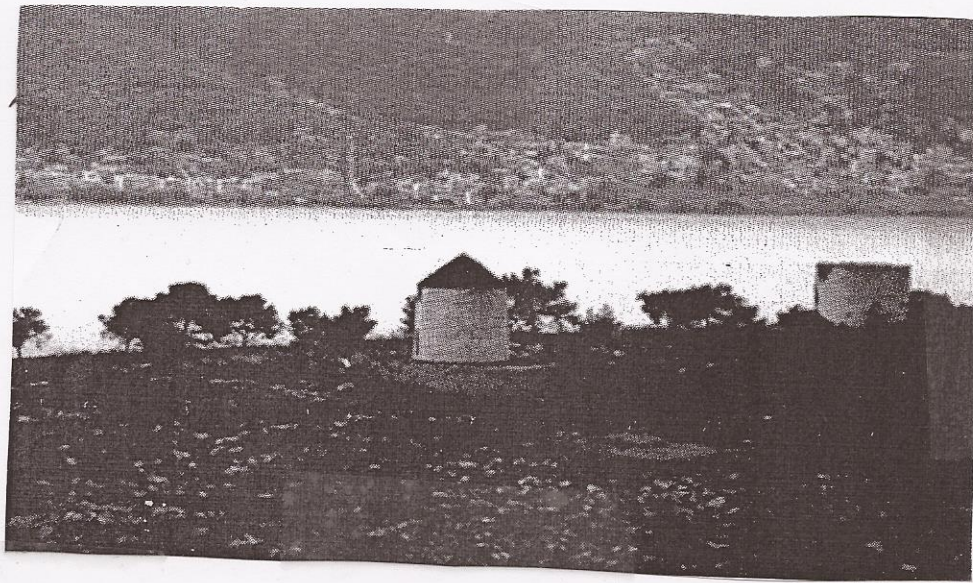

Άγιο Γεώργιο (ιδιοκτησίας Παχή) και
ένα στο λόφο Καματερού (ιδιοκτησίας
ΠαππαΠαναγιώτου). Όπως φαίνεται
και από τη φωτογραφία, ο ανατολικός
(αριστερός) κτίστηκε το 1841 από τους
αδελφούς Μυλωνά, ενώ ο δυτικός
(δεξιά) από τον Κρισίκη.

Ιστορικά, η τεχνολογία των ανεμομύ-
λων ήρθε στην Ευρώπη από τους Άρα-
βες το 12ο αιώνα. Στην Ελλάδα, και
κυρίως στο Αιγαίο, η χρησιμοποίησή
τους χρονολογείται από το 13ο αιώνα
και συγκεκριμένα στη Σαλαμίνα, σύμ-
φωνα με κάποιες πηγές, χρονολογούν-
ται τον 18ο αιώνα. Λειτουργήσαν,
ωστόσο, μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα
και αυτό γιατί την περίοδο αυτή ιδρύ-
θηκαν στην παραλία της Σαλαμίνας οι
δυο πρώτοι ατμοκίνητοι αλευρόμυλοι.
Οι ανεμόμυλοι άλλαζαν συχνά ιδιοκτήτη
κατά τη διάρκεια της λειτουργίας τους,
ενώ οι δυο που υπάρχουν μέχρι σή-
μερα στο λόφο του Αγίου Νικολάου,
ένας εκ των οποίων βρίσκεται σε καλή
σχετικά κατάσταση, ενώ ο άλλος είναι
σχεδόν κατεστραμμένος, ήταν ιδιοκτη-
σίας των Μυλωνάδων και του Κρισίκη.
Πλέον, μόνον εκείνοι μας θυμίζουν το

σημαντικό ρόλο που διεδραμάτιζαν
καθώς, εκτός από την παραγωγή ψω-
μιού, διέθεταν και περιβαλλοντική αξία.
Από τη μια το ψωμί, το οποίο αποτε-
λούσε βασικό είδος διατροφής, συχνά
και μοναδικό. Από την άλλη, ένας ανε-
μόμυλος είναι μια μονάδα παραγωγής
ενέργειας, η οποία δε μολύνει το περι-
βάλλον. Βέβαια, η σημασία τους ήταν
μεγάλη και στην διατήρηση των κοινω-
νικών σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων
της Σαλαμίνας, αφού στους ανεμόμυ-
λους λάμβαναν χώρα εμπορικές συμ-
φωνίες, συγκεντρώσεις, κουτσομπολιά
και πολλές φορές και συνοικέσια. Πα-
ράλληλα, σύμφωνα με την παράδοση,
οι ιερείς μετά τον Αγιασμό των Θεοφα-
νείων, πήγαιναν εκεί για να διώξουν με
τον αγιασμό τους καλικάντζαρους, ενώ
υπήρχε και μια σειρά δεισιδαιμονιών με

επικρατέστερη την άποψη ότι οι φτερωτές των μύλων γύριζαν πάντα αριστερά και ποτέ δεξιά. Οι μυλωνάδες ήταν οι βιομήχανοι της εποχής και προστάτης τους ο προφήτης Ηλίας, ο οποίος δεσπάζει στη βουνοκορφή, λίγο πριν από εκεί που τοποθετούνται οι μύλοι. Επρόκειτο για μια επιχείρηση οι-

κογενειακή και οι μυλωνάδες ως βοηθούς είχαν τα νεότερα μέλη της οικογένειάς τους, τους οποίους εκπαίδευαν ώστε στο μέλλον να αναλάβουν εκείνοι τη διαχείρισή τους. Όσον αφορά την αναστήλωσή τους είναι αξιοσημείωτη η προσπάθεια του συντοπίτη μας Νότη Ανδριανού, ο οποίος με δική του πρωτοβουλία και έξοδα ανέλαβε την ανακαίνιση του ανατολικού μύλου κατά την περίοδο 1993-1994.

Ας ελπίσουμε η μοναδική πρωτοβουλία του Νότη Ανδριανού να αποτελέσει εφελτήριο, έστω και τώρα γιατί ποτέ δεν είναι αργά άλλωστε, για την αξιοποίηση του στολιδιού αυτού για το νησί μας. Ενός χώρου που εκτός από τη λειτουργική του χρησιμότητα, θα συμβάλει και στη βελτίωση της αισθητικής της Σαλαμίνας.

ΠΗΓΕΣ:

-“Οι μύλοι και μυλωνάδες της Σαλαμίνας» του Θεοφάνη Καπαραλιώτη, Περιοδικό ΡΥΘΜΟΙ, ΤΕΥΧΟΣ 2

-www.salamina.gr